

A borz dala a vágy éjjelén halkán sikít a tenger felé

(Akutagava Rjunoszuke: Az éneklő borz.)

Ráti Krisztina
Könyvkiadás és könyvtár 1.
ZAN-A105

A novella egy csodás képességekkel bíró borz történetét meséli el. Az éneklő meséje több forrásból ismert, ezek azonban nem teljesen fedik egymást. Az éneklő borz legendája egy szerelmi történethez nyúlik vissza. Az ifjú és a vízholdó lány egymás iránti érzései titkosak voltak a lány anyja előtt, így csak titokban találkozhattak. A lány éjszakánként kilopózott szerelméhez. Hogy édesanyját ne bántsa meg, gyakran késett a találkozáskor. Egyik éjjel a leányra várva, a fiú elkezdett énekelni. Dalára azonban nemcsak a lány, de édesanyja is felébredt. Hogy le ne lepleződjék szerelmük, izgalmaiban azt találta ki a lány, hogy egy borz énekel a közelben, annak hallják dalát. A hallatlan, mégis hallott esemény szájáról szájra keringve bejárta Micsinokut. Egy, a faluba tévedt buddhista szerzetes megadta a választ az eseményre, ezzel magyarázatot s szolgáltatva a helyieknek. Azt mondta, hogy a lélek-vándorlás révén a borz lelke valamikor emberi lélek lehetett. Ez pedig azt jelenti, hogy amire az ember, arra a borz is képes. Ezután már többen is hallani, de még látni is vélték a borzot. Egy éjszaka, amikor a szerelmes lány ismét hallotta a dalt, kilesett az ajtó elé. Maga is meghökkent mikor látta a küszöbtől indulva a borz elszéledő lábnyomait. Az éneklő borz története vándorútjára indult, s később már a borzhoz rokon mosómedve is elkezdte változtatni alakját, több legenda kerekedett ezután.

Jellegzetes az időbeli meghatározás. Több forrásból is ismert a történet, de nem igazán számít a realitás. Mese vagy igaz történet, ennek nem feszegeti határait az író, lehet, hogy így volt mindez, de az sem kizárt, hogy nem. A mondanivaló szempontjából ez mellékes, így elrugaszkodhatunk a realitás gravitációjától. Sőt egyéni álláspontot fogalmaz meg: „Érzésem szerint a dolog valahogy így kezdődött...” Lehet, hogy így kezdődött, de az sem baj, ha nem. Aki ezen a ponton megáll, és kérdőjeleket tesz, az nem képes azonosulni az író létszemléletével, és talán ezen a ponton érdemes abbahagynia a novella olvasását.

A japán kultúra alapját képezi a természet-közelség, ami magában foglalja a természetben élést, de ezen túlmenve a természet szerinti létet. A novellában is meghatározó a természet közelsége, olyannyira, hogy a természet és ember egy. Erre az azonosságra épül tulajdonképpen a történet: természet és ember egy, ember és állat egy, a borz és a férfi egy.

Számomra a szövegnek egy fontos mondata van, ez pedig a történet kiindulópontja, ami köré csupán magyarázatként szolgál a borz története. Ez a következő: „Vagy nem valóság, hogy mindaz, ami a szemünkben létezik, végső fokon olyasmi, aminek hiszünk a létezésében?” Ez a mondat annyit tesz, hogy olyannak látod a világot, amilyen vagy. Hiszen egy pesszimista ember sosem lesz képes a világot ragyogónak, magát elégedettnak, a környezetét kellemesnek látni. Míg egy ember, aki harmóniában éli napjait, elfogadással tekint élete eseményeire, nem fog folyton bosszankodni, mindig másokat okolni. És ez nem azért van, mert életünket a Föntiek kényük-kedvük szerint egyengetik, a nekik tetszőkét jobban, a többiét pedig nem törődve kevésbé. Az ok, a látás. Ide kapcsolnám a fenti mondatot. Hiszen *látásunk* kettős értelmű. Az, hogy szemünkkel mit látunk, az csakis azt tükrözheti, hogy hogyan látunk. Nem aszerint, hogy kinek milyen mértékben jó a látása. Amilyen egy ember *látásmódja*, olyan a *látása*, azaz a *világlátása*. A keleti és ezoterikus tanok ez alapján összefüggést tételeznek fel fizikális látásunk (szemünk állapota) és a látásmódunk között. A kérdés miszerint: „Mi a különbség a között, ha az embert megbabonázzák és a között, ha az ember azt hiszi, hogy

megbabonázták?”, érezhetően költői, és magában viseli a választ, hogy nincs különbség. Ez a mondat az előző gondolatmenetbe illesztve úgy hangzik: Mi a különbség a között, ha az ember látott valamit és a között, ha az ember azt hiszi, hogy látott valamit? A válasz ugyanaz, semmi. Ha az ember hisz valaminek a létezésében, az független attól, hogy adott létező valóban létezik-e vagy sem. Ha én hiszek az éneklő borz létezésében, nem számít, hogy mit mondanak mások, osztoznak-e hitemben vagy sem. Nem tudunk másban hinni, mint ami bennünk él. Fordítva szintúgy igaz, nem lehet bennünk más, mint amiben hiszünk, és nem élhetünk más szerint, mint ami bennünk él.

A novellában semmi sem kötelező, objektív, elaprózott, racionális, bizonyítható. Minden esetleges, szubjektív, lehetséges, elfogadható, belátható. Ha úgy hisszük. Ebben áll a novella műfajának fogalmi keretein túl, a nyugati és a keleti gondolkodás különbsége. Nem bizonygatni, csak elfogadni és eszerint élni. Nem kérdésekre akar az írás felelni, nem keresi a válaszokat, hanem adja. Lehet, hogy ez a tanulság, de lehet, hogy nem. Lehet velem egyet érteni, vagy sem.